

AZ MTA PEDAGÓGIAI BIZOTTSÁGA

Az MTA Pedagógiai Bizottsága 1963. április 1-i kibővített ülésének tárgya a *Tanulmányok a neveléstudomány köréből, 1961.* című kötet értékelése volt. A bevezető általános értékelést FALUDI SZILÁRD végezte el. A vitában a Bizottság minden tagja és a vendégek is részt vettek. A Bizottságban az az ítélet alakult ki, hogy a kötet szerkesztőbizottsága és szerzői lényeges kérdést állítottak a vizsgálódás középpontjába, és azt sokoldalúan, a gyakorlati pedagógiai munka igényeire tekintettel, eredményesen világították meg.

A Bizottság a következő (1963., 1964. és 1965.) kötetek tematikus alapját így határozta meg: 1963-as kötet: A pedagógia alapvető kérdései; az elméleti fejtegetéseket lehetőleg kövesse egy, a tárgyba tartozó gyakorlati tanulmány. 1964-es kötet: Metodikai tanulmányok. 1965-ös kötet: Magyar Pedagógia 1945—1965. Jubileumi kötet az ország felszabadulásának 20 éves évfordulójára. Tárgyalt a Bizottság egyéb kiadási kéréseit is, ezekben határozat nem született.

Az MTA Pedagógiai Bizottsága 1963. máj. 20-i ugyancsak kibővített ülésén az iskola-reform végrehajtásának időszzerű elvi kérdéseit tárgyalta SZARKA JÓZSEF bevezető előadása alapján. Az előadást folyóiratunk egész terjedelmében közli. Második pont a magyar pedagógiai irodalom nemzetközi helyzetének vizsgálata és az erre vonatkozó javaslatok megvitatása volt. Ágoston György előadói jelentése a következő:

A tudományos irodalom külföldi propagálása a nemzetközi tudományos kapcsolatok fontos része. Hogy egy ország valamelyik tudományága mit tesz eredményeinek — bármilyen szerények is legyenek ezek — nemzetközi méretű ismertetése érdekében, mindig jellemző bizonyos mértékig a tudományág nemzetközi kapcsolataira. Ha egy ország kutatói lemondanak eredményeik, munkáik külföldi ismertetéséről, ezzel lemondanak arról, hogy bekapcsolódjanak a nemzetközi tudományos élet eleven áramába, lemondanak azokról a hallatlan előnyökről, a tudományos kutatásnak, a tudományos életnek arról a nagy serkentőjéről, amelyet a kölcsönös nemzetközi tájékoztatás jelent.

Nem tagadható természetesen, hogy a nemzetközi kapcsolatok intenzitása, beleértve a tudományos irodalmi tájékoztatást és tájékozódást, függ az objektív lehetőségektől is, függ attól, hogy az országos politika mennyire segíti vagy akadályozza a nemzetközi érintkezést. Jelenleg az országos politika kedvez a nemzetközi tudományos kapcsolatoknak. A szocialista országok között egyre szélesedő gazdasági és tudományos együttműködés, közös gazdasági és tudományos tervezés van kibontakozóban. Ez a tendencia előbb-utóbb minden

vonatkozásban éreztetni fogja hatását, és igényli a tudományos eredmények kölcsönös megismerését, a kölcsönös tudományos tájékoztatást, sőt a tudományos tervek összehangolását, esetleg néhány probléma közös kutatását. A békés egymás mellett élés politikája, a tőkés országokkal folytatott gazdasági és tudományos verseny segíti, sőt kötelezővé teszi a nemzetközi tudományos kapcsolatok kiépítését a tőkés országokkal is: a tőkés országok elért tudományos eredményeinek megismerését és a mi eredményeink propagálását feléjük. Ilyen viszonylag kedvező körülmények között a nemzetközi kapcsolatok fejlődése, a tudományos eredmények külföldi propagálása nagymértékben attól függ, hogy egy tudományág szakemberei mennyire ismerik fel a nemzetközi érintkezés fontosságát, mennyire törekszenek világhorizontra, és mit tesznek a kapcsolatok céltudatos megszervezése érdekében.

Mindaz, amit elmondottam, a magyar pedagógia nemzetközi kapcsolataira, a magyar pedagógiai tudományos irodalom külföldi ismertetésére is vonatkozik. Nagyon fontos kérdés számunkra, hogy eleven nemzetközi kapcsolataink legyenek, hogy ismerjenek bennünket, és mi is jól ismerjük mindazt, ami lényeges a világon a pedagógiában történik. Elsősorban nekünk hasznos ez, ha korszerű, a világszínvonalal lépést tartó pedagógiát akarunk művelni. Főképp természetesen a szocialista országok kölcsönös tudományos pedagógiai tapasztalateséréje fontos, mert közősek nevelési célkitűzéseink, mert azonos megoldandó feladataink vannak. De nem lényegtelen a tőkés országokkal létrejövő tapasztalatesere sem, egyrészt azért, mert a tőkés országok pedagógiájától is van tanulni valónk, másrészt azért, mert az ideológiai harcban, az ideológiai offenzívában nagyon sokat számít mélységes humanizmustól áthatott marxista pedagógiánk eszméinek, iskolarendszerünknek, iskolapolitikánknek megismertetése polgári körökkel, főképp azokkal a jóindulatú polgári körökkel, amelyekben a tájékoztatás hiánya miatt, illetve ellenséges tájékoztatás következtében furcsa előítéletek élnek a kommunista neveléssel szemben, de amelyekben mégis eleven érdeklődés nyilvánul meg iránta.

Franciaországban szerzett tapasztalataim is meggyőztek a kölcsönös tájékozódás fontosságáról és lehetőségéről. Először is azt tapasztaltam, hogy van tanulnivalónk a tőkés országok pedagógiájától, különösen a modern oktatási eszközök vonatkozásában, a modern technika pedagógiai alkalmazása terén van rengeteg elsajátítani valónk elméletileg és gyakorlatilag is. Már is annyira el vagyunk maradván pl. az audiovizuális eszközök, a hangosfilm, a rádió, a televízió, a nyelvi laboratóriu-

mok, a tanítógépek alkalmazási lehetőségeinek ismeretében, amelyek pedig sok vonatkozásban forradalmasítják az oktatást, hogy győzzük behozni hiányainkat. Másrészt személyesen tapasztaltam, hogy eleven érdeklődés van pedagógiánk, közoktatásügyünk, felsőoktatásunk problémái iránt, de úgy szólván semmit sem tudnak rólunk. Párizsban 24 ország képviselőjével voltam együtt, köztük számos tanítóképző intézeti igazgató, közoktatásügyi vezető ember, tudományos dolgozó volt. Szinte semmit sem tudnak rólunk, előítéleteik azonban bőven vannak, és nagy érdekldést tanúsítanak.

Nem akarom azt mondani, hogy nemzetközi kapcsolataink kérdése és a magyar pedagógiai szakirodalom külföldi propagálásának kérdése azonos kérdések. Csak annyit állítottam, hogy az utóbbi bizonyos mértékig jellemző az előbbire. A következőkben kizárólag a magyar pedagógiai szakirodalom külföldi propagálásának tükrében vizsgálom nemzetközi kapcsolatainkat. Adataim hiányosak lesznek, mert sem időm, sem lehetőségem nem volt teljes tájékozódásra. Ezért arra kérem a Bizottság tagjait, egészítsék ki adataimat, és módosítsák következtetéseimet, ha azok tájékoztatásom, tudatlanságom miatt nem állják meg a helyüket.

Tanulmányoztam többek között a *Bulletin du Bureau International d'Education*-t, amelyet bizonyára az önkéntes intézményei is megkapnak. Ez a 34 év óta negyedévenként megjelenő *Bulletin* rendszeres tájékoztatást ad a világon megjelent pedagógiai irodalomról. Az első híradást magyar pedagógiai munkáról 1960-ban találtam benne. A munka KOREIN ANDOR és NAGY JÁNOSNÉ Serdülőkről felnőtteknek c. könyve. Azután két év szünet. 1962-ben VINCZE LÁSZLÓ és VINCZE FLÓRA könyvéről és a Pszichológiai tanulmányok III. kötetéről ad ismertetést. 1963-ban örvendőes fejlődés mutatkozik; a következő könyveket ismerteti a *Bulletin* (az ismertetés sorrendjében mondom): DIENER KLÁRA és MUNKATÁRSAI: *Ének-zene az óvodában c. segédkönyve*; *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*, 1961-i kötet; NAGY SÁNDOR: *Az oktatás elmélete*; *Vág Ottó*: *Az óvodai nevelés kialakulása*; *Pszichológiai tanulmányok IV. kötet*.

Ezeknek az adatoknak az alapján sajnos nem tudok következtetni arra, hogy a *Bureau International d'Education* honnan kapja és tőlünk egyáltalán kap-e tájékoztatást a megjelent magyar pedagógiai szakirodalomról, vagy csak éppen a véletlenül hozzá eljutó műveket ismerteti-e. Az 1963-as év adatai kétségkívül javulást mutatnak, de nem tudom megállapítani, hogy a *Bureau* érdeklődése lett-e nagyobb a magyar pedagógia iránt, vagy tőlünk megy-e több információ. Talán a Bizottság kompetensebb tagjai tudják, hogy milyen kapcsolatunk van a *Bureau*val.

Azt viszont megállapíthatom, hogy a magyar pedagógiai irodalomról adott fenti tájékoztatás teljesen véletlen jellegű, nem tükröz semmiféle válogatási szempontot, és úgy szólván alig valami. Azt hiszem, nem lehet közömbös számunkra, hogy egy fontos nemzetközi bibliográfiai tájékoztató mit és mennyit ad hírül a világnak irodalmi tevékenységünkről. Abban is biztos vagyok, hogy kizárólagosan tőlünk függ, megjavul-e és rendszeressé válik-e a *Bulletin* rólunk való tájékoztatása.

Párizsban lehetőségem nyílt az Unesco pedagógiai tevékenységével, pedagógiai publikációival, tájékoztatóival megismerkedni. Őszintén sajnálom, hogy erre itthon nem volt alkalmam már jóval előbb, mert az a meggyőződésem alakult ki, hogy az Unesco pedagógiai kiadványai, tájékoztatói alkalmasak arra, hogy egy pedagógiai kutató világszinten tartsa magát. Áttekintvén az Unesco kiadványait, pedagógiai tudományos tevékenységünkről szóló híradásokkal, ismertetésekkel, magyar szerzőtől származó beszámolóval, írással sehol nem találkoztam, ha csak azt nem számítom, hogy az *Etudes et Documents d'Education*-nak pl. az a száma, amely az iskolai tanév szerkezetéről szóló összehasonlító tanulmány, közli a magyar iskolai tanév szerkezetére vonatkozó adatokat is, az a száma pedig, amely a pedagógiai folyóiratok nemzetközi repertoárját adja, felsorolja a magyar pedagógiai folyóiratokat is. Ilyen természetű magyar adatok vannak az Unesco kiadványokban, de érdemi munkánk egyáltalán nem tükröződik bennük. Úgy gondolom, hogy ez a mi hibánk, az Unesco-val való kapcsolat fontosságának fel nem ismerése, formális volta. Ha kapcsolataink megfelelőek lennének, az Unesco csaknem minden periodikájában mód volna időnként érdemi magyar pedagógiai tájékoztatókat, anyagokat közzétenni, magyar szerzők cikkeit, tanulmányait megjelentetni, sőt esetleg valamilyen magyar tárgyú monográfia kiadására is javaslatot tenni.

Felsorolok most néhány periodikát, könyvsorozatot, amelyek mind lehetőségeket tartalmaznak számunkra. Említettem már az *Etudes et Documents d'Education*-t, amelynek eddig csaknem 50 száma jelent meg; az egyes számok vagy egyes pedagógiai kérdéssel foglalkoznak az összehasonlító pedagógia módszerével, vagy egy ország valamelyik közoktatásügyi, felsőoktatásügyi kérdését dolgozzák fel. Az UNESCO további pedagógiai folyóiratai: *Revue Analytique de l'Éducation*; 4 száma jelenik meg évente, *Revue Internationale de l'Éducation des Adultes et de la Jeunesse*, negyedévenként megjelenő folyóirat. Kézírtos kiadvány: *L'actualité pédagogique Internationale*. Mindegyik folyóirat tömegével közöl bibliográfiai adatokat, könyvismertetéseket, sőt tanulmányismertetéseket is. Az UNESCO-nak pedagógiai könyvsorozata is van: *Mono-*

graphies sur l'éducation. Az első megjelent monográfia címe: A felnőttek nevelése Jugoszláviában.

Az UNESCO-val való kapcsolataink kiépítésére és a kapcsolatoknak a felhasználására a magyar pedagógiai irodalom és a magyar pedagógiai élet ismertetésére, nemzetközi propagálására — úgy gondolom — megvannak a lehetőségeink és a feltételeink is. Ebben az UNESCO Nemzeti Bizottsága segíthetne nekünk, amelynek állítólag pedagógiai szekciója is van. Azért beszélek feltételes módban, mert lehet, hogy sok minden történik, amiről én nem tudok, és nem is óhajtok illetéktelenül semmibe beleavatkozni.

A Szovjetunióval és a népi demokratikus országokkal természetesen sokkal kiterjedtebb nemzetközi kapcsolataink vannak. Ezekből az országokból sok pedagógiai kutató érkezik hozzánk, és nyer tájékozódást munkánkról. Mi is gyakrabban megyünk ezekbe az országokba. Egyes tanszékeink és más népi demokratikus országok egyes pedagógiai tanszékei között, az OPI és más népi demokratikus országok pedagógiai tudományos intézményei között kapcsolat, együttműködés épült ki. Ezekről a kapcsolatokról tudomásom szerint összegyűjtött adataink nincsenek.

Eme kétségkívül élelnebb érintkezés ellenére aligha mondható, hogy a szocialista országok felé megfelelő, elégséges a magyar pedagógiai szakirodalom propagálása. Sőt egyáltalán nem lehetünk megelégedve.

Áttekintettem a *Szovjetszkaja Pedagogika* és a német *Pädagogik* c. folyóiratok 1959—62. évi számait, tehát 4 évfolyamot. A Szovjetszkaja Pedagogika rendszeresen ismerteti a

Pedagógiai Szemlét. Ezen kívül a vizsgált időszakban két rövid magyar vonatkozású frás jelent meg benne; az egyik az iskola-reform kezdeti próbálkozásairól ad számót, a másik egy tapasztalatcsere-utazást ismertet. Egyetlen magyar pedagógiai munka ismertetését, egyetlen magyar szerző cikkét, tanulmányát nem láttam a *Szovjetszkaja Pedagogika*-ban. A német *Pädagogik*-ban az elmúlt 4 évben ugyancsak nem találtam egyetlen magyar vonatkozású tanulmányt vagy ismertetést sem, folyóiratismertetés sem volt benne.

Annál valamivel talán több történt a magyar pedagógiának a szocialista országokban való ismertetése terén, mint amit az említett két folyóirat mutat. A *Deutsches Pädagogisches Zentralinstitut*-nak van egy *Vergleichende Pädagogik* c. kiadványa. Úgy tudom — sajnos nem volt módomban pontos értesüléseket szerezni —, hogy ez a kiadvány már közzétett magyar vonatkozású anyagot. Az OPI és a DPZ nemrég megkötött együttműködési szerződése bizonyára új lehetőségeket nyújt a magyar pedagógiai irodalom megismertetésére az NDK-ban. Tudomásom van arról, hogy a *Pädagogika*, a Csehszlovák Tudományos Akadémia folyóiratának 1962. 4. száma ismerteti a Pedagógiai Szemle 1961. évfolyamát, és elismerően nyilatkozott „a magyar pedagógusok korszerű munkásságát” tükröző lap szerkesztéséről. Sajnos más adataim nincsenek, szíveskedjenek ezeket kiegészíteni.

Az előadói jelentést vita követte. Határozatot a Bizottság nem hozott, a kérdéssel a helyzet ismeretében egy következő ülésen újból foglalkozik.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK ÉS FOLYÓIRATOK

- Pedagógiai és Pszichológiai Ismeretterjesztés. A TIT Központi pedagógiai és pszichológiai szakosztályának közlönye. 1963. 1—2. szám. Bevezetés a munkalélektanba. Írta RÉTI LÁSZLÓ. Szerkesztette VASZKÓ MIHÁLY. Lektorálta MOLNÁR IMRE és RADNAI BÉLA. 171 l.
- Understanding Japan. An aid to better textbooks. Bulletin of International Society for Educational Information. Tokyo, 1963. No. 5. 81 l.
- Magyar Pszichológiai Szemle. A Magyar Tudományos Akadémia Pszichológiai Bizottságának és a Magyar Pszichológiai Tudományos Társaságnak folyóirata. Főszerkesztő GEGESI KRISZ PÁL. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. XX. kötet. 1. sz. 1—180. l. 2. sz. 181—336. l.
- Pszichológiai Tanulmányok. V. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 756 l.
- Faragó László (szerk.): Az elsőosztályosokról. Tapasztalatgyűjtemény az általános iskolák 1. osztályában folyó oktató-nevelő munka köréből. Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. 204 l.
- Bori István (szerk.): Tanulmányok a politechnikai oktatás köréből. Budapest, Országos Pedagógiai Intézet—Tankönyvkiadó, 1963. 347 l.
- Krapp Gotthold: Marx és Engels az oktatás és a termelőmunka összekapcsolásáról és a politéchnikai képzésről. Budapest, Tankönyvkiadó, 1963. 183 p.
- Győry Ábor (szerk.): Film és ifjúság. Filmtudományi Intézet. Tankönyvkiadó, 1963. 161 l.
- Faragó László (szerk.): Neveljünk egészséges életmódra. Segédkönyv az általános iskola I—IV. osztályának tanítói számára. Budapest, Tankönyvkiadó, 1962. 195 l.